

Nr 271.

Av herrar **Viklund** och **Grym**, *angående främjande av nyodlingsverksamhet och samhällsbildning inom Norrbotten.*

Av den kris, som rått inom landet i befolkningsfrågan, har Norrbotten haft mindre känning än rikets övriga delar. Under lång tid har födelsetalet här intagit en tätställning, och någon förändring härutinnan inträdde inte heller under sist förflutna år. Under år 1942 föddes nämligen inalles 5 300 barn, motsvarande ett födelsetal av nära 24 promille, vilket fortfarande är högre än i någon annan landsdel och på ett avgörande sätt höjer sig över riksmedeltalet. Den totala folkökningen under fjolåret uppgick i Norrbotten till 3 500 personer.

Företer denna landsända sålunda en ljuspunkt i befolkningshänseende, så äro förhållandena däremot mörkare, när det gäller försörjningsmöjligheterna. Med större oro än annorstädes måste befolkningen här se mot den tidpunkt, då arbetslivet skall omställas efter fredstidens villkor och inbyggarna, som nu fullt sysselsättas vid av krisen betingade arbeten på snart sagt alla områden, skola vända tillbaka till ett mera reguljärt näringsliv. Att svårigheterna bli mest kännbara i denna landsdel beror på allmänt kända och ofta konstaterade faktorer. Avgörande näringsgrenar baseras på råvaruframställning, industrien är ensidigt utvecklad, stödd på framställning av halvfärdiga produkter och så gott som undantagslöst beroende av exportförhållandena ävensom underkastad världsmarknadens växlingar.

Från såväl det allmännas sida som från enskilt håll ha lovvärda insatser gjorts för den industriella verksamhetens utveckling och nyansering. Men trots värdefulla resultat, som härigenom uppnåtts, bli dessa otillräckliga för mötande av den snabbt växande befolkningens sysselsättningsbehov.

Skall ett *stabilare försörjningsläge* kunna beredas denna befolkning, synes det vara oundgängligen nödvändigt att den i större utsträckning än vad nu är fallet beredes möjlighet att få sin bärgning genom *ökad jordbruksdrift och kreatursskötsel*. Bland åtgärder i detta syfte måste en *intensivare bedrivna nyodlingsverksamhet* höra till de allra främsta uppgifterna. De förhållanden, som råda beträffande denna nyodlingsverksamhet, äro f. n. långt ifrån tillfredsställande. Först och främst förekommer nyodlingsarbete numera inte i den omfattning, som är möjlig och nödvändig. Och i den mån det förekommer, så utnyttjas ej de mest tjänliga odlingsmarkerna och ej heller ordnas det, så att nutidens maskinella hjälpmedel komma till någon nämnvärd användning. I de egentliga jordbruksområdena, nämligen kustlandet och älvdalarna, där de största odlingsmöjligheterna äro för handen,

förekommer ej en odlingsverksamhet, som borde vara naturlig. Skälen härför äro flera, men ett av de främsta torde vara, att ägaren ej finner en ökad nyodling lönsam. Den trots detta hastiga nybildningen av jordbrukslägenheter går istället ut över böndernas inägojord. Oupphörligt är denna föremål för avsöndring och uppdelning. Unga makar, som skola bilda småbrukarhem, kunna omöjligen förmås att flytta utanför byn och där skapa sig en gård. Odlingsarbetet i och för sig avskräcker inte. Men däremot undvika de att utsätta sig för isoleringens besvärigheter, att ställas inför svårösta och för den ensamma familjen kostsamma väg-, belysnings- och andra frågor, underkasta sig obekvämlighet och även otrivsel. — En nybyggarhustru är inte heller alldeles oberörd av enslighetens nackdelar, när maken under långa tider av året vistas på avlägsna arbetsplatser. Därför stannar man i byn och förvärvar en bit av den förut mycket knappa inägojorden. Bildandet av egnahems- och arbetarsmåbrukslägenheter sker också i betydande utsträckning på hemmanens bekostnad. Det isolerade nybyggarlivet torde med de krav människorna nu i allmänhet ha på livet få anses tillhöra en avslutad epok.

För såväl den enskilde som samhället är denna fortgående sönderdelning av inägojorden ägnad att väcka allvarliga bekymmer. Vidtagas ej skyndsamma åtgärder för hejdande av den norrbottniska hemmansjordens sönderslagning, måste detta medföra, att bonden blir lägenhetsägare endast och sålunda tvingas att för sin försörjning uppta tävlan om knappa selsättningstillfällen med andra grupper. Från det allmännas sida ha avsevärda ansträngningar gjorts, när det gällt att få till stånd odlingsarbeten i skogsbygden, men någon allmän utveckling av länets jordbruksnäring ha av naturliga skäl dessa strävanden ej kunnat åstadkomma. I allmänhet är jorden inom dessa områden av sämre art, mera arbetskrävande och växtmöjligheterna mindre gynnsamma. Det egendomliga förhållandet råder på många håll, att medan i jordbruksbygder tusentalet hektar förstklassig odlingsjord i sammanhängande områden ligga obrukade, trots att landsvägar, kraft- och telefonledningar löpa över områdena, så har man miltals uppe i skogarna med stora ekonomiska insatser anlagt kolonat, där befolkningen måste föra en knappast försvarbar tillvaro. Marken är ogynnsam ur odlingssynpunkt, ännu efter ett tjugotal år saknas framkomliga vägar sommartid, vägar som i anläggning draga utgiftssummor, motsvarande kostnader för uppodling av hela byaområden på lämpligare håll. Till alla övriga besvärigheter, denna befolkning har, hör också att föräldrar i ringa mån få ha hand om barnens fostran, emedan dessa under 6 à 7 år äro bortackorderade för skolgång.

Skall Norrbottens växande befolkning beredas möjlighet att i större utsträckning än nu få sin bärning av jorden, synes det vara påkallat, att även statens åtgärder på detta område vidtagas efter delvis andra linjer

än som hittills följts. Den *nyodling*, som främst bör komma ifråga, *bör förläggas till de stora obrukade men för såväl odling som växtbetingelser lämpliga markerna i jordbruksbygderna*. Vidare böra odlingsplaner taga sikte på *samhällsbildning* redan från början. Genom planläggande och skapande av samhällen vinnes bl. a. att maskinella medel kunna utnyttjas för rationellt odlingsarbete. Avrinnings- och torrlägningsfrågor lösas i större sammanhang och lättare än för den ensamma nybyggaren. Genom sådan samhällsbildning elimineras isoleringens nackdelar. Unga människor kunna utan saknad flytta ut från hembyarna och sålunda ett medel mot bondejordens fortsatta sönderdelning erhållas. Vidare kunna vägfrågor lösas på ett mera ändamålsenligt och ekonomiskt sätt — i den mån några nämnvärda vägfrågor här behöva uppstå — samt belynings-, kraft- och vattenförsörjningen lättare tillgodoses på bästa sätt.

Det ligger säkert i hela landets intresse att den växande befolkningen beredes ökade försörjningsmöjligheter och därigenom uppmuntras att stanna kvar inom denna gränsprovins. I statsmakternas åtgärder under senare år har ingått en lofvärd strävan att främja såväl militärt som kulturellt och ekonomiskt försvar inom denna utpost i norr. En undersökning av den fråga, som här berörts, skulle ligga helt i linje med samma syfte och dessutom vara en värdefull beredskapsåtgärd för mötande av kommande kris- och försörjningssvårigheter.

Med vad sålunda här anförts vilja vi anhålla,

att riksdagen beslutar hemställa, att Kungl. Maj:t måtte låta *inventera* inom Norrbotten befintliga, enskilda och sammanslutningar tillhöriga *jordförekomster*, som äro lämpliga för *nyodling* i sådana *större sammanhängande områden*, att ny *samhällsbildning* *skapas* samt att därvid villkoren för förvärvande av sådana jordområden utrönas ävensom det undersökes på vilket sätt och efter vilka grunder, *staten lämpligen skulle främja* en sådan *nyodlingsverksamhet* och *samhällsbildning*.

Stockholm den 24 januari 1943.

K. G. Viklund.

J. F. Grym.